

Zbierka súdnych rozhodnutí

Vec T-541/08

**Sasol a i.
proti
Európskej komisii**

„Hospodárska súťaž — Kartely — Trh s parafínovými voskami — Trh s parafínovým gáčom — Rozhodnutie, ktorým sa konštatuje porušenie článku 81 ES — Určenie cien a rozdelenie trhov — Zodpovednosť materskej spoločnosti za porušenia pravidiel hospodárskej súťaže, ktorých sa dopustili jej dcérske spoločnosti a spoločný podnik v jej spoluvlastníctve — Rozhodujúci vplyv uplatňovaný materskou spoločnosťou — Domnienka v prípade vlastníctva 100 % podielu na základnom imaní — Nástupníctvo podnikov — Proporcionalita — Rovnosť zaobchádzania — Usmernenia k metóde stanovovania výšky pokút z roku 2006 — Príťažujúce okolnosti — Úloha vodcu — Stanovenie hornej hranice pokuty — Neobmedzená právomoc“

Abstrakt – Rozsudok Všeobecného súdu (tretia komora) z 11. júla 2014

1. *Hospodárska súťaž — Pravidlá Únie — Porušenia — Pripísanie — Materská spoločnosť a dcérske spoločnosti — Hospodárska jednotka — Kritériá posúdenia — Domnienka rozhodujúceho vplyvu uplatňovaného materskou spoločnosťou na dcérske spoločnosti, ktoré sú v 100 % vlastníctve materskej spoločnosti — Vyvrátiteľná domnienka — Dôkazná povinnosť spoločnosti, ktorá chce vyvrátiť túto domnienku — Dôkazy nepostačujúce na vyvrátenie domnienky — Porušenie zásady prezumpcie nevinny — Neexistencia — Porušenie zásady osobnej zodpovednosti — Neexistencia*

(Článok 81 ES; nariadenie Rady č. 1/2003, článok 23 ods. 2)

2. *Hospodárska súťaž — Pravidlá Únie — Porušenia — Pripísanie — Materská spoločnosť a dcérske spoločnosti — Hospodárska jednotka — Kritériá posúdenia — Uplatniteľnosť na pripísanie zodpovednosti materským spoločnostiam za porušenie, ktorého sa dopustil ich spoločný podnik*

(Článok 81 ES; nariadenie Rady č. 1/2003, článok 23 ods. 2)

3. *Hospodárska súťaž — Pravidlá Únie — Porušenia — Pripísanie — Materská spoločnosť a dcérske spoločnosti — Hospodárska jednotka — Kritériá posúdenia — Pripísanie protisúťažného správania spoločného podniku jedinej z jeho materských spoločností — Podmienky — Rozhodujúci vplyv, ktorý jednostranne uplatňuje uvedená materská spoločnosť — Dôkazné bremeno, ktoré nesie Komisia*

(Článok 81 ES; nariadenie Rady č. 139/2004)

4. *Hospodárska súťaž — Pravidlá Únie — Porušenia — Pripísanie — Materská spoločnosť a dcérske spoločnosti — Hospodárska jednotka — Solidárna zodpovednosť súčasných materských spoločností za spoločnosť, ktorá sa priamo podieľala na porušení — Oslobodenie bývalých materských spoločností uvedenej spoločnosti — Rozdielne zaobchádzanie*

(Článok 81 ES; Charta základných práv Európskej únie, články 20 a 21; nariadenie Rady č. 1/2003, článok 23 ods. 2)

5. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Suma — Určenie — Volná úvaha priznaná Komisii článkom 23 ods. 2 nariadenia č. 1/2003 — Porušenie zásady zákonnosti trestov — Neexistencia — Predvídateľnosť zmien stanovených novými usmerneniami — Porušenie zásady zákazu retroaktivity — Neexistencia*

(Charta základných práv Európskej únie; článok 49 ods. 1; nariadenie Rady č. 1/2003, článok 23 ods. 2; oznámenia Komisie 98/C 9/03 a 2006/C 210/02)

6. *Hospodárska súťaž — Správne konanie — Rozhodnutie Komisie, ktorým sa konštatuje porušenie — Dôkaz — Dôkaz podložený určitým množstvom rozličných prejavov porušenia — Prípustnosť — Použitie súboru nepriamych dôkazov — Požadovaný stupeň dôkaznej sily, pokiaľ ide o nepriame dôkazy vzaté jednotlivo — Listinné dôkazy — Kritériá — Vierohodnosť predložených dôkazov — Dôkazná povinnosť podnikov, ktoré popierajú existenciu porušenia*

(Článok 81 ods. 1 ES)

7. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Suma — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušenia — Stanovenie pokuty proporcionálne k faktorom posúdenia závažnosti porušenia*

(Článok 81 ods. 1 ES; nariadenie Rady č. 1/2003, článok 23 ods. 2 a 3; oznámenie Komisie 2006/C 210/02)

8. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Suma — Určenie — Kritériá — Závažnosť porušenia — Pritiažujúce okolnosti — Úloha vodcu porušenia — Pojem — Kritériá posúdenia*

(Nariadenie Rady č. 1/2003, článok 23 ods. 2 a 3; oznámenie Komisie 2006/C 210/02, bod 28)

9. *Hospodárska súťaž — Pokuty — Suma — Určenie — Volná úvaha Komisie — Súdne preskúmanie — Neobmedzená právomoc súdu Únie — Rozsah — Stanovenie hornej hranice pokuty*

(Článok 261 ZFEÚ; nariadenie Rady č. 1/2003, článok 31)

1. Pozri text rozhodnutia.

(pozri body 29 – 32, 36, 134 – 141, 145 – 150, 153, 154, 163)

2. V oblasti hospodárskej súťaže možno správanie dcérskej spoločnosti pripísať materskej spoločnosti z dôvodu ich príslušnosti k tomu istému podniku vtedy, keď táto dcérska spoločnosť neurčuje svoje správanie na trhu nezávisle, pretože v tejto súvislosti podlieha rozhodujúcemu vplyvu materskej spoločnosti.

Na správanie dcérskej spoločnosti na trhu má rozhodujúci vplyv materská spoločnosť najmä v prípade, keď dcérska spoločnosť v podstate uplatňuje pokyny, ktoré jej dala materská spoločnosť.

Na správanie dcérskej spoločnosti na trhu má v zásade rozhodujúci vplyv materská spoločnosť aj vtedy, keď táto materská spoločnosť má iba oprávnenie vymedzovať alebo schvaľovať určité strategické obchodné rozhodnutia v prípade potreby prostredníctvom svojich zástupcov v orgánoch dcérskej spoločnosti, zatiaľ čo oprávnenie určovať *stricto sensu* obchodnú politiku dcérskej spoločnosti je delegované na vedúcich zamestnancov poverených jej prevádzkovým riadením, ktorých si materská spoločnosť vybrala a ktorí zastupujú a presadzujú jej obchodné záujmy.

Tieto zásady možno uplatniť tiež na pripísanie zodpovednosti jednej alebo viacerým materským spoločnostiam za porušenie, ktorého sa dopustil spoločný podnik.

(pozri body 33 – 35, 37)

3. V oblasti hospodárskej súťaže Komisia nemôže na účely pripísania protisúťažného správania spoločného podniku jedinej z jeho materských spoločností, ktorá vlastní dve tretiny základného imania, na základe článku 81 ES vychádzať pri preukazovaní kontroly iba zo schopnosti uvedenej materskej spoločnosti uplatňovať vplyv, ako to je v prípade uplatnenia nariadenia č. 139/2004 o kontrole koncentrácií medzi podnikmi, bez toho, aby bolo potrebné overiť, či skutočne došlo k uplatneniu tohto vplyvu. Naopak Komisii v zásade prináleží, aby preukázala takýto rozhodujúci vplyv na základe súboru skutkových okolností. Medzi tieto okolnosti patria kumulácia funkcií tými istými fyzickými osobami v rámci vedenia materskej spoločnosti a vedenia jej dcérskej spoločnosti alebo spoločného podniku alebo skutočnosť, že uvedené spoločnosti mali povinnosť dodržiavať pokyny vydané ich jediným vedením bez toho, aby sa na trhu mohli správať nezávisle.

Okrem toho skutočné uplatňovanie rozhodujúceho vplyvu jednou alebo viacerými materskými spoločnosťami na obchodné správanie spoločného podniku možno tiež preukázať preskúmaním spôsobov prijímania rozhodnutí v rámci tohto podniku. Hoci právomoc alebo možnosť určovať obchodné rozhodnutia spoločného podniku samy osebe vyplývajú iba zo samotnej schopnosti uplatňovať rozhodujúci vplyv na jeho obchodné správanie, a teda z pojmu kontrola v zmysle nariadenia č. 139/2004, Komisia a súd Únie môžu predpokladať, že právne predpisy a ustanovenia dohôd týkajúcich sa fungovania spoločného podniku, a to najmä ustanovenia zmluvy o založení spoločného podniku a dohody akcionárov upravujúcej hlasovanie, boli vykonané a dodržané. V takom rozsahu môže preskúmanie skutočného uplatňovania rozhodujúceho vplyvu na obchodné správanie spoločného podniku spočívať v abstraktnej analýze dokumentov podpísaných pred začiatkom jeho fungovania.

Keďže však preskúmanie týkajúce sa skutočného uplatňovania rozhodujúceho vplyvu je retrospektívne a môže sa teda opierať o konkrétne skutočnosti, Komisia, ako aj dotknutí účastníci konania môžu predložiť dôkaz, že obchodné rozhodnutia spoločného podniku boli prijímané na základe iných postupov, než sú tie, ktoré vyplývajú zo samotného abstraktného preskúmania dohôd týkajúcich sa fungovania spoločného podniku.

Okrem toho Komisia musí v prípade, že skúma skutočné uplatňovanie rozhodujúceho vplyvu materskou spoločnosťou na obchodné správanie spoločného podniku, nestranne zohľadniť všetky relevantné právne a skutkové okolnosti, ktoré jej predložili dotknuté strany. Na rozdiel od prípadu, keď jediná materská spoločnosť vlastní celé základné imanie dcérskej spoločnosti, je v prípade spoločného podniku relevantná otázka, či materská spoločnosť uplatňovala skutočný rozhodujúci vplyv na prevádzkové riadenie spoločného podniku. V takom prípade totiž existuje pluralita akcionárov a rozhodnutia orgánov spoločného podniku sú prijímané členmi zastupujúcimi obchodné záujmy jednotlivých materských spoločností, ktoré sa môžu zhodovať, ale takisto rozchádzať.

V tejto súvislosti sa preskúmanie organizačných vzťahov medzi spoločným podnikom a materskou spoločnosťou nemusí týkať otázky zastúpenia materskej spoločnosti vyplývajúceho z formálneho mandátu, ktorý táto materská spoločnosť dala vedúcemu zamestnancovi tohto spoločného podniku. Relevantnejšie je totiž zohľadniť zastupovanie obchodných záujmov materskej spoločnosti v širšom zmysle slova a vplyv na rozhodnutia orgánov spoločného podniku s cieľom zosúladiť obchodnú politiku uvedeného podniku s obchodnou politikou materskej spoločnosti, o čom svedčí najmä kumulácia funkcií vo vedení materskej spoločnosti a spoločného podniku, ako aj podiel na základnom imaní materskej spoločnosti vo vlastníctve vedúceho zamestnanca spoločného podniku.

Komisii však v prípade, že pripíše zodpovednosť za porušenie, ktorého sa dopustil spoločný podnik, iba jedinej z jeho materských spoločností, prináleží preukázať, že rozhodujúci vplyv na obchodné správanie spoločného podniku uplatňovala jednostranne táto materská spoločnosť.

(pozri body 43, 44, 49, 50, 54, 76, 85, 112)

4. V oblasti hospodárskej súťaže Komisia v prípade, že považuje súčasné materské spoločnosti za solidárne zodpovedné za spoločnosť, ktorá sa priamo zúčastnila na porušení článku 81 ods. 1 ES, a to za obdobie po nadobudnutí celého základného imania tejto spoločnosti súčasnými materskými spoločnosťami, a zároveň oslobodí od solidárnej zodpovednosti bývalé materské spoločnosti, ktoré vlastnili celé základné imanie spoločnosti priamo zúčastnenej počas obdobia, ktoré predchádzalo tomu istému porušeniu, zaobchádza s dvomi porovnateľnými situáciami rozdielne.

Dodržiavanie zásady rovnosti zaobchádzania zakotvenej v článkoch 20 a 21 Charty základných práv Európskej únie však musí byť v súlade s dodržaním zásady zákonnosti, čo znamená, že nikto nemôže vo svoj prospech uplatňovať protiprávnosť, z ktorej má prospech iná osoba. Okrem toho, ak podnik svojím správaním porušil článok 81 ods.1 ES, nemôže sa vyhnúť nijakej sankcii z dôvodu, že iným hospodárskym subjektom nebola uložená pokuta, pokiaľ súd Únie nerozhoduje o situácii takýchto hospodárskych subjektov.

Komisia je preto, keďže sa nedopustila pochybenia, keď súčasným materským spoločnostiam pripísala zodpovednosť za porušenie, ktorého sa v období po nadobudnutí celého základného imania týmito materskými spoločnosťami dopustila priamo zúčastnená spoločnosť, oprávnená považovať tieto spoločnosti za solidárne zodpovedné za uvedené obdobie.

(pozri body 181, 185 – 187, 194, 196)

5. Pozri text rozhodnutia.

(pozri body 202 – 214)

6. Pozri text rozhodnutia.

(pozri body 218 – 239, 265, 291, 427)

7. Pozri text rozhodnutia.

(pozri body 315 – 319, 405)

8. Pozri text rozhodnutia.

(pozri body 355 – 360, 375, 384, 393 – 396, 400)

9. Preskúmanie zákonnosti rozhodnutí prijatých Komisiou je doplnené neobmedzenou právomocou, ktorá sa priznáva súdu Únie v článku 31 nariadenia č. 1/2003 v súlade s článkom 229 ES a v súčasnosti s článkom 261 ZFEÚ. Táto právomoc oprávňuje súd, aby nad rámec jednoduchého preskúmania zákonnosti sankcie nahradil posúdenie Komisie svojím posúdením a v dôsledku toho zrušil, znížil alebo zvýšil uloženú pokutu alebo penále. Preskúmanie upravené Zmluvami teda predpokladá, že v súlade s požiadavkami zásady účinnej súdnej ochrany podľa článku 47 Charty základných práv Európskej únie súd Únie uskutoční tak právne, ako aj vecné preskúmanie a že má právomoc posúdiť dôkazy, zrušiť napadnuté rozhodnutie a zmeniť výšku pokút. Výkon neobmedzenej právomoci však neznamená preskúmanie *ex officio* a konanie pred súdmi Únie je kontradiktórne.

Keďže nerovnosť zaobchádzania zo strany Komisie v prípade, že považuje súčasné materské spoločnosti za solidárne zodpovedné za spoločnosť, ktorá sa priamo zúčastnila na porušení článku 81 ods. 1 ES, a to za obdobie po nadobudnutí celého základného imania tejto spoločnosti súčasnými materskými spoločnosťami, a zároveň oslobodí od solidárnej zodpovednosti bývalé materské spoločnosti, ktoré vlastnili celé základné imanie spoločnosti, ktorá bola priamo zúčastnená počas obdobia predchádzajúceho tomu istému porušeniu, v kombinácii s absenciou oddeleného stanovenia hornej hranice v prípade časti pokuty týkajúcej sa tohto posledného uvedeného obdobia môže sprísniť finančnú zodpovednosť súčasných materských spoločností za porušenie, ktorého sa dopustila priamo zúčastnená spoločnosť, je vhodné stanoviť hornú hranicu časti pokuty uloženej tejto spoločnosti za porušenie, ku ktorému došlo počas uvedeného obdobia, na 10 % jej obratu za referenčný rok.

Takisto, keďže nesprávne posúdenie zo strany Komisie týkajúce sa pripísania protisúťažného správania, ktorého sa dopustil spoločný podnik, jedinej z jeho materských spoločností, v spojení s absenciou oddeleného stanovenia hornej hranice v prípade časti pokuty týkajúcej sa obdobia spoločného podniku môžu vo vzťahu k tejto materskej spoločnosti zhoršiť finančné dôsledky porušenia, ktorého sa dopustil priamo uvedený spoločný podnik, je vhodné stanoviť hornú hranicu časti pokuty uloženej tomuto podniku za porušenie, ku ktorému došlo v uvedenom období, na 10 % jeho obratu za referenčný rok.

(pozri body 437, 439, 452, 453, 461, 462)